YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
28 päivänä maaliskuuta 1996 *

Asiassa C-318/94,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja Hendrik van Lier sekä aluksi oikeudellisen yksikön virkamies Angela Bardenhewer ja myöhemmin oikeudellisen yksikön virkamies Claudia Schmidt, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

kantajana,

vastaan

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään liittotalousministeriön Ministerialrat Ernst Röder ja saman ministeriön virkamies Gereon Thiele, D-53107 Bonn,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Saksan liittotasavalta on jättänyt noudattamatta julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1971 annetun neuvoston direktiivin 71/305/ETY (EYVL L 185, s. 5), sellaisena kuin se on muutettuna 18.7.1989 annetulla direktiivillä 89/440/ETY (EYVL L 210, s. 1), mukaan sille kuuluvat velvoitteet, koska Emdenin vesistö- ja merenkulkuvirasto teki julkista rakennusurakkaa koskevan sopimuksen Emsin alajuoksun Papenburgin ja Oldersumin välisen osuuden ruoppaamisesta noudattaen neuvottelumenettelyä ilman *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ennalta julkaistua tarjouspyyntöilmoitusta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja D. A. O. Edward sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, P. Jann (esittelevä tuomari), L. Sevón ja M. Wathelet,

julkisasiamies: M. B. Elmer,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.2.1996 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 6.12.1994 jättämällään hakemuksella nostanut EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan mukaisen kanteen, jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Saksan liittotasavalta on jättänyt noudattamatta julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1971 annetun neuvoston direktiivin 71/305/ETY (EYVL L 185, s. 5), sellaisena kuin se on muutettuna 18.7.1989 annetulla direktiivillä 89/440/ETY (EYVL L 210, s. 1, jäljempänä direktiivi), mukaan sille kuuluvat velvoitteet, koska Emdenin

vesistö- ja merenkulkuvirasto teki julkista rakennusurakkaa koskevan sopimuksen Emsin alajuoksun Papenburgin ja Oldersumin välisen osuuden ruoppaamisesta noudattaen neuvottelumenettelyä ilman *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ennalta julkaistua tarjouspyyntöilmoitusta.

2 Syyskuussa 1989 aloitettiin Papenburgin kaupungin pyynnöstä Emsin alajuoksun uoman muutostyön suunnittelu, jotta niin sanotun Panama-luokan alukset, joiden syväys on 6,80 metriä, voisivat kulkea joessa. Tällä uoman syventämisellä oli suuri taloudellinen merkitys alueelle. Lisäksi alueen suurin työnantaja, Meyerin laivatelakka sitoutui vuoden 1990 aikana toimittamaan tämän luokan aluksen viimeistään 18.2.1992. Sen varalta, että se ei noudattaisi tätä määräaikaa, oli vahvistettu 80 000 Yhdysvaltain dollarin (USD) suuruinen sopimussakko kutakin viivästyspäivää kohti. Aluksen toimittaminen kyseiseen määräpäivään mennessä oli mahdollista vasta sen jälkeen, kun rakennustyöt olisivat valmistuneet.

3 Saksan lainsäädännön mukaan Emsin alajuoksun syventämishankkeen suunnitelmat oli hyväksyttävä menettelyssä, jossa vaadittiin erityisesti Weser-Emsin aluehallituksen suostumusta. Weser-Emsin aluehallitus, jolla aikaisemmin ei ollut ollut mitään huomautettavaa, ilmoitti vuoden 1991 toukokuun lopulla eli menettelyn ennakoituna päättymisajankohtana, ettei se antaisi suostumustaan hanketta koskeville suunnitelmille luonnonsuojeluun liittyvistä syistä. Tämän vuoksi menettelyä päätettiin jatkaa siten, että lupa haettaisiin vain niille suunnitelmille, jotka koskivat joenuoman väliaikaista syventämistä, jotta Meyerin laivatelakan valmistama alus voisi kulkea siitä. Tätä osahanketta koskevat suunnitelmat hyväksyttiin lopullisesti 15.8.1991.

4 Emdenin vesistö- ja merenkulkuvirasto (jäljempänä virasto), jonka aikomuksena oli tehdä rakennusurakkaa koskeva sopimus noudattaen avointa menettelyä, lähetti

kuitenkin 15.4.1991 julkaistavaksi ennakkoilmoituksen suunnitellusta rakennusurakasta, ja tämä ilmoitus julkaistiin 20.4.1991 *Euroopan yhteisöjen virallisen lehden* täydennysosassa.

5 Koska suunnitelmien hyväksyminen oli viivästynyt, virasto päätti luopua avoimesta menettelystä ja tehdä urakkasopimuksen noudattaen neuvottelumenettelyä ilman ennalta julkaistua tarjouspyyntöilmoitusta. Urakkasopimus tehtiin 15.8.1991 noudattaen neuvottelumenettelyä.

6 Komissio aloitti 12.11.1991 antamallaan virallisella huomautuksella perustamissopimuksen 169 artiklan perusteella perustamissopimuksen mukaisten jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn Saksan liittotasavaltaa vastaan julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyitä koskevien sääntöjen rikkomisen vuoksi. Komissio korosti, että tässä tapauksessa neuvottelumenettelyn valinta ei ollut perusteltavissa direktiivin 5 artiklan 3 kohdan c alakohdalla. Liittohallitus kiisti tämän väitteen 6.3.1992 antamassaan tiedonannossa.

7 Komissio vahvisti 27.4.1993 antamassaan perustellussa lausunnossa kantansa ja kehotti liittohallitusta ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin tämän perustellun lausunnon noudattamiseksi ja erityisesti keskeyttämään kyseisen urakan ja kaikki samalla tavoin neuvotellut urakat kahden kuukauden kuluessa perustellun lausunnon tiedoksi saamisesta.

8 Liittohallitus vahvisti 28.9.1993 esittämässään kannanotossa, että rakennusurakan oli ehdottomasti valmistuttava 18.2.1992 mennessä, jolloin alus oli luovutettava, joten työt oli pitänyt aloittaa viimeistään vuoden 1991 elokuun puolivälissä.

Avointa menettelyä, joka olisi kestänyt vähintään 72 päivää, ei ollut voitu noudattaa, koska suunnitelmien hyväksymismenettelyssä oli ilmennyt vaikeuksia.

9 Koska komissio ei pitänyt tätä vastausta tyydyttävänä, se nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

10 On selvitettävä, saattoiko Saksan liittotasavalta direktiivin 5 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella tehdä kyseisen urakkasopimuksen noudattaen neuvottelumenettelyä ilman ennalta julkaistua tarjouspyyntöilmoitusta. Tämä seikka käy ilmi seuraavasta säännöksestä:

"Hankintaviranomaiset voivat julkisia rakennusurakoita koskevia sopimuksia tehdessään noudattaa neuvottelumenettelyä ilman ennalta julkaistua tarjouspyyntöilmoitusta seuraavissa tapauksissa:

— —

c) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä hankintayksiköille ennalta arvaamattomista syistä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi 2 kohdassa tarkoitetulle avoimelle menettelylle, rajoitetulle menettelylle tai neuvottelumenettelylle asetettua määräaikaa voida noudattaa. Seikat, jotka esitetään äärimmäisen kiireen perusteeksi, eivät missään tapauksessa saa johtua hankintaviranomaisista — —".

11 Ennen kuin direktiiviä 71/305/ETY muutettiin direktiivillä 89/440/ETY, sen 9 artiklassa säädettiin seuraavaa:

"Hankintaviranomaiset voivat julkisia rakennusurakoita koskevia sopimuksia tehdessään olla noudattamatta tämän direktiivin säännöksiä, 10 artiklan säännöksiä lukuun ottamatta, seuraavissa tapauksissa:

— —

d) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä hankintayksiköille ennalta arvaamattomista syistä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi voida noudattaa muille menettelyille asetettuja määräaikoja — —".

12 Siltä osin kuin direktiivin 5 artiklan 3 kohdan c alakohdassa toistetaan kumotun 9 artiklan d kohdan sanamuotoja, niitä on tulkittava samalla tavoin.

13 Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että direktiivin 71/305/ETY 9 artiklan säännöksiä, joissa sallitaan poikkeus niistä säännöistä, joiden tarkoituksena on taata perustamissopimuksessa myönnettyjen oikeuksien tehokkuus julkisten hankintojen alalla, on tulkittava suppeasti ja että sen, joka haluaa vedota näihin säännöksiin, tehtävänä on näyttää, että olosuhteet, joiden johdosta poikkeus on perusteltu, ovat todella olemassa (asia C-57/94, komissio v. Italia, tuomio 18.5.1995, Kok. 1995, s. I-1249, 23 kohta).

14 Yhteisöjen tuomioistuin on myös katsonut, että direktiivin 71/305/ETY 9 artiklan d alakohdassa säädetty poikkeus eli vapautus velvollisuudesta julkaista tarjouspyyntöilmoitus, edellyttää kolmen päällekkäisen edellytyksen täyttymistä. Kyseisessä säännöksessä edellytetään ennalta arvaamatonta seikkaa, äärimmäistä kiirettä,

jonka vuoksi muille menettelyille asetettuja määräaikoja ei voida noudattaa ja lisäksi syy-yhteyttä ennalta arvaamattoman seikan ja siitä johtuvan äärimmäisen kiireen välillä (asia C-107/92, komissio v. Italia, tuomio 2.8.1993, Kok. 1993, s. I-4655, 12 kohta). Jos jokin näistä edellytyksistä ei täyty, neuvottelumenettelyn noudattaminen ei ole perusteltua.

15 Liittohallituksen mukaan se, että Weser-Emsin aluehallitus asiaa harkittuaan täysin odottamattomasti kieltäytyi hyväksymästä suunnitelmaa, oli julkiselle hankintaviranomaiselle ennalta arvaamaton seikka.

16 Tätä väitettä ei voida hyväksyä.

17 On korostettava, että jotta julkinen etu ja yksityisten edut voitaisiin ottaa huomioon julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyissä, jäsenvaltiot voivat myöntää luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille, joita hanke mahdollisesti koskee, tiettyjä oikeuksia, joita toimivaltaisten viranomaisten on kunnioitettava.

18 Se seikka, että yksikkö, jonka on hyväksyttävä ehdotettu hanke, esittää ennen määräpäivää huomautuksia sellaisista syistä, joihin sillä on oikeus vedota, on ennalta arvattava seikka suunnitelmien hyväksymismenettelyssä.

19 Näin ollen sitä, että Weser-Emsin aluehallitus kieltäytyi hyväksymästä Emsin alajuoksun ruoppaushanketta, minkä vuoksi toimivaltaisten viranomaisten oli

muutettava suunnitelmaa, ei voida pitää hankintaviranomaisen kannalta direktiivin 5 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettuna ennalta-arvaamattomana seikkana.

20 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että Saksan liittotasavalta on jättänyt noudattamatta julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1971 annetun neuvoston direktiivin 71/305/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 18 päivänä heinäkuuta 1989 annetulla direktiivillä 89/440/ETY, mukaan sille kuuluvat velvoitteet, koska Emdenin vesistö- ja merenkulkuvirasto teki julkista rakennusurakkaa koskevan sopimuksen Emsin alajuoksun Papenburgin ja Oldersumin välisen osuuden ruoppaamisesta noudattaen neuvottelumenettelyä ilman *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ennalta julkaistua tarjouspyyntöilmoitusta, tarvitsematta selvittää, täyttyivätkö muut poikkeuksen soveltamisedellytykset käsiteltävänä olevassa asiassa.

Oikeudenkäyntikulut

21 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Koska Saksan liittotasavalta on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Saksan liittotasavalta on jättänyt noudattamatta julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1971 annetun neuvoston direktiivin 71/305/ETY, sellaisena kuin

se on muutettuna 18 päivänä heinäkuuta 1989 annetulla direktiivillä 89/440/ETY, mukaan sille kuuluvat velvoitteet, koska Emdenin vesistö- ja merenkulkuvirasto teki julkista rakennusurakkaa koskevan sopimuksen Emsin alajuoksun Papenburgin ja Oldersumin välisen osuuden ruoppaamisesta noudattaen neuvottelumenettelyä ilman *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ennalta julkaistua tarjouspyyntöilmoitusta.

2) Saksan liittotasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Edward Moitinho de Almeida Jann

Sevón Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 28 päivänä maaliskuuta 1996.

R. Grass D. A. O. Edward

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja